

Liburuak

KRITIKA

Ahotsa, hitzak, hizkuntzak.
Batzuen artean.
Euskaltzaindia. 384 orrialde. 15 euro.

Helduen literatura
Igor Estankona

Euskal poetak, Euskal Herrikoak eta beste batzuk

Literaturaren inguruko nazioarteko adostasun zientifikoari kasurik egin barik, *Euskal Olerki-Antologia* titulupean argitaratu dute euskal literatura eta gaztelaniazko literatura biltzen dituen liburu hau, itxura bikainekoa. Heliozentrismoa, kontinenteen jitoa edo eboluzio biologikoa bezain onartua dagoena –euskal literatura euskaraz egiten dena da, aleman literatura alemanez egindakoa–, ez nuke nahi, auzo lotsagatik, hemen berriro azaldu. Tristatu egiten nau axioma bat esplikatzeko ibili beharra hizkuntzaren akademikoiei.

Ahotsa, hitzak, hizkuntzak honen bitartez gaztelaniaz espresatzen diren idazleetako batzuk ezagutzea, esan dezadan bidena-bar, atsegina egin zait. Indartsua eta era berean fina iruditu zait Angela Figuera: “Ez badiozu zure bihotz samurrari ordu berezi/ kopuru bat egunean lan egiten uzten/ Grezian fusilatua senti dadin...” hasten den *Ez baldin bazara une batez bil* poema sano ederra da. Ez galiena, baina ederra. Hiperión argitaletxean ei daukate bere poesia osoa.

Beti da gozatsua Bitoriano Gandiagaren ahotsa entzutea.

Beti da suspergarria Blas de Oteroren indarra sentitzea.

Baina alde handia dauka gauzak hizkuntza batean edo beste batean egiteak, hori nabarmena da. Azken finean, perspektibaren araberrakoa izan ohi da ikusten den panorama: Gorbeiak, Igorretik edo Orozkotik, ez dauka forma bera. Ez naiz ari emaitzaz soilik, prozesu osoaz ari naiz. Detale batzuk aurkitu ditut zini-koak, eta beste batzuk harantza-honantza fundamentu barik dabilenarenak. Oso bestelako liburua koordinatuko zukeen, nire ustez, Euskal Herriko literaturaren ikuspegi osoa daukan nonork. Antologia hau Euskaltzaindiari saldu diotenek literatura hispanikoa saldu diote, eta aukeraketa berean sartu dituzte –errespetu guztiarekin esanda– Gabriel Aresti eta Javier de Bengoechea: maila unibertsalekoak datoz Bilbon famatuak direnekin batera.

Gainera ordenagailua –esan nahi baita, erreferentziak– hizkuntza bakarrean konfiguraturik edukitzeak ez du soilik emaitza pobretzen, baizik eta akatsak ekartzen: Juan Mari Lekuonaren *Meretrix illa* poemaren bertsio jatorrizkoan “labaín” tildearekin dator (132. orrialdea).

Argitaratzea eta horren propaganda egitea zilegi da, noski. Batzuetan, ostera, azalpen arranditsuegiek salatzen gaituzte: “*A menudo, los lectores que no conocen el euskara se acercan a la literatura vasca y chocan con el escollo de un idioma que no sólo no entienden en absoluto, sino del que ni por aproximación pueden deducir el significado de los textos literarios que se les ofrecen*”. Eta horregatik egin digute mesede hau. ■

Indridasonen thriller islandiarra

Erein eta Alberdania argitaletxeen elkarlanaren fruitu da Arnaldur Indridasonen (Reykjavik, Islandia) *Hilobiko isiltasuna* euskaraz edukitzea. Julen Gabiriak euskaratu duen eleberrri poliziako hau trilogia bateko bigarrena da, eta bi editorialek sortu duten Batera Sailean argitaratu da. Reykjaviken kokatzen da istorioa: urbanizazio batean

Hilobiko isiltasuna.
Arnaldur Indridason.
Alberdania-Erein.
301 orrialde.
18 euro.

etxea egiten ari dira eta orubean pertsona baten saihets-hezurra aurkitu. Hezurdura osoa gero. Erlendur Sveinsson inspektoreak ikertu behar du kasua, baina arkeologoi itxaron behar hezurak aspaldi-koak direla ematen duelako. Eta Erlendurrek ezin: ikeretzen hasiko da bere kabuz, gauza politik aurkitu gabe. ■

Saturrarango emakumeen testigantza

Izarren argia filma egiteko Saturraranen preso egondako emakume askoren testigantzak jaso zituzten, eta horietatik dira orain *No lloréis, lo que tenéis que hacer es no olvidarnos* liburuan bildu dituztenak. María González Gorosarri eta Eduardo Barinaga dira lanaren egileak eta Ttartalok publikatu du. González Gorosarri faxismo europarraren testuinguruan kokatu du Francok eta haren jarraitzaileek emakume errepublikarren aurka bultzatu zuten errepresioa. Indarkeria sexuala, ekonomikoa, instituzionala... aztertu ditu emakumearen eredu soziala aintzat hartuta. Bigarren zatian, Saturraranen izan ziren emakumeen testigantza bildu ditu Barinagak. ■

No lloréis...
M. González, E. Barinaga.
Ttartalo.
190 orrialde.
18,50 euro.